

Streszczenie

Celem rozprawy jest wykazanie, że *de lege lata* akcjonariusze mogą dochodzić od pozostałych akcjonariuszy kontraktowej odpowiedzialności odszkodowawczej za naruszenie obowiązków, wynikających ze stosunku spółki.

Źródłem stosunku spółki akcyjnej jest umowa spółki akcyjnej, na którą składają się statut oraz oświadczenia osób, które mają objąć akcje o wyrażeniu zgody na zawiązanie spółki, brzmienie statutu oraz objęcie akcji (art. 313 k.s.h.). Dodatkowe porozumienia akcjonariuszy, odnoszące się do zasad funkcjonowania w korporacji (*shareholders' agreements*), nie stanowią części stosunku spółki. Z tego powodu analiza skutków ich niewykonania lub nienależytego wykonania poza zakres opracowania.

Rozważania zawarte w rozprawie opierają się na założeniu, że umowa spółki akcyjnej jest umową na rzecz osoby trzeciej, o dwoistej, obligacyjno-organizacyjnej naturze.

Ze względu na fakt, że umowa spółki akcyjnej jest umową w rozumieniu prawa zobowiązań, jej zawarcie prowadzi do powstania obligacyjnego stosunku prawnego między jej stronami – akcjonariuszami. Jednocześnie, jako umowa na rzecz osoby trzeciej, umowa spółki powoduje powstanie więzi prawnych między akcjonariuszami a spółką, występującą w roli beneficjenta *pactum in favorem tertii*. Spełniając świadczenie, do którego akcjonariusz zobowiązuje się w umowie spółki akcyjnej (np. wnosząc wkład), akcjonariusz zwalnia się ze swojego zobowiązania zarówno względem spółki (wynikającego ze stosunku waluty), jak i względem pozostałych akcjonariuszy (wynikającego ze stosunku pokrycia).

Ponadto, jako dokument kreacyjny, określający wewnętrzne zasady działania korporacji, umowa spółki akcyjnej prowadzi do powstania organizacyjnego stosunku prawnego między akcjonariuszami. Tego typu stosunki stanowią samodzielną grupę stosunków cywilnoprawnych, wykazując zarówno podobieństwa, jak i różnice względem stosunków zobowiązaniowych oraz praworzeczowych. Uzasadnieniem wykreowania przez ustawodawcę poszczególnych obowiązków, wpisujących się w treść łączącego akcjonariuszy organizacyjnego stosunku prawnego, jest dążenie do łagodzenia zachodzących między nimi konfliktów interesów, wynikających zwłaszcza horyzontalnej relacji agencyjnej pomiędzy akcjonariuszem strategicznym a przedstawicielami mniejszości.

W rozprawie wykazano, że *de lege lata* akcjonariusze mogą dochodzić od pozostałych akcjonariuszy odpowiedzialności odszkodowawczej w oparciu o przepis art. 471 k.c., stosowany wprost w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków, wynikających z łączącego ich obligacyjnego stosunku prawnego, a w drodze *analogii legis* w razie naruszenia tych z nich, które wpisują się w treść organizacyjnego stosunku prawnego, zachodzącego pomiędzy akcjonariuszami. Pogłębionej analizie poddano również zakres szkód, które podlegają kompensacji, z uwzględnieniem dopuszczalności domagania się naprawienia szkody polegającej na spadku wartości akcji, czy też na niezyskaniu należnych korzyści w związku z uczestnictwem w spółce

Zawarta w pracy analiza prawnooporównawcza wskazuje, że doszukiwanie się bezpośrednich stosunków prawnych pomiędzy akcjonariuszami nie jest sprzeczne z tendencjami dostrzegalnymi we wiodących obcych systemach prawnych. Również postulowana w rozprawie akceptacja możliwości dochodzenia przez akcjonariusza odpowiedzialności odszkodowawczej od pozostałych akcjonariuszy za naruszenie obowiązków wynikających ze stosunku spółki jest rozwiązaniem spotykanym w innych porządkach prawnych.